

Länsstyrelsen
Värmland

Hällsjöälven, Arvika kommun

Huvudavrinningsområde 108.

En av Hällsjöälvens karaktäristiska hållar.

Projektområde

Hällsjöälven rinner från Hällsjön via Frosstjärnet till Stora Lesjön i Arvika kommun i västra Värmland. Hällsjöälven lever upp till sitt namn då den på vissa ställen rinner över stora berghällar. Mellan hållpartierna finns strömmande och forsande sträckor av varierande djup med sten och block samt grusbottnar. Hällsjöälven har en fallhöjd på 50 m på en sträcka av ca 2,9 km (Frosstjärnet inkluderat).

Avrinningsområdet uppgår till ca 40 km² och markarealen domineras av skog (80 %) följt av sjöar (15 %) medan jordbruksmark endast utgör ca 2 %. Uppströms Stora Lesjöns utlopp i Söljeflagan förändras landskapets utseende dramatiskt och övergår till ett kuperat skogslandskap karakteriserat av sprickdalar i nord-sydlig riktning med mellanliggande höjdryggar. Sprickdalarna är smala, ofta med sjöar/tjörn, myrdrag, sumpskogar eller små bäckar i dalbottnarna.

Sjöarna är generellt näringsfattiga med sparsam övervattensvegetation.

En stor del av avrinningsområdet har en stark vildmarksprägel och det finns få fritidshus och permanentboende i de övre delarna. Hällsjöälven har höga biologiska värden och utgör ett målområde inom kalkningsverksamheten. Förutom att älven ingår i ett av länets viktigaste avrinningsområden för flodkräfta finns här också flodpärlmussla och öring.

Orsak till åtgärder

Som många andra vattendrag är Hällsjöälven påverkad av flottningen framför allt genom rensningar och dammanläggningar. Men även skogsbruk, reglering och kanalisering har påverkat och format området. Till exempel har Hällsjön/Tångsjön två utlopp varav det ena är konstruerat av människan.

Enligt dammregistret (SMHI vattenwebb) finns 14 dammar inom avrinningsområdet, varav två finns i Hällsjöälven (utlopp Hällsjön och utlopp Frosttjärnet) och där båda utgör definitiva vandringshinder. Dammarna består framför allt av äldre regleringsdammarna som använts i samband med flottningen. Dammen vid Hällsjöns utlopp anlades i samband med att flottningen flyttades till Tångtjärnsälven. Före detta fanns en äldre damm som idag ligger under vatten strax uppströms nuvarande damm, vilken troligen anlades redan under 1600–1700-talet. Numer sker ingen aktiv reglering i systemet utan vattennivåerna följer de normala variationerna.

Sjöarna och vattendragen som avvattnar Hällsjöälven kan betraktas som näringsfattiga. Avrinningsområdet utgörs av försurningskänslig mark vilket tidigare medfört utslagning och/eller försämring av flera arter, bland annat öring och flodkräfta. Kunskapsunderlaget när det gäller flodpärlmusselbeståndet i älven är bristfälligt. Inventeringar har gjorts vid ett par tillfällen och totalt har ett drygt hundratal hittats. En komplett inventering av vattendraget skulle dock behöva göras. Om resultaten inte visar på ett livskraftigt bestånd kan populationsförstärkande åtgärder behöva genomföras efter att restaureringsåtgärderna utförts.

Vad vill vi förbättra?

En åtgärdsplan för biotopvårdsinsatser i älven togs fram 2023. Föreslagna åtgärder syftar till att dels och så långt det är möjligt återstarta älvens naturliga hydromorfologiska processer och

funktioner, som till exempel retention av både C/FPOM och vatten, erosion, kontakt med svämplan och ekotoner, dels möjliggöra en långsiktig och ökande förekomst av specifikt flodpärlmussla, flodkräfta och öring i Hällsjöälven. Bland annat föreslås de flottledsrensade sträckorna att återställas för att skapa livsmiljöer för öring, kräftor och musslor samt lekbottnar för öring anläggas för att öka produktionen av öringungar, vilket är en förutsättning för flodpärlmusslans fortlevnad. Vi avser också att tillföra död ved på flera av sträckorna vilket gynnar flera av de utpekade arterna i vattendraget.

Det har genomförts elfisken på endast en av åtgärdssträckorna tidigare och det är även på denna sträcka som undersökningar av flodpärlmusslor genomförts. För övriga åtgärdssträckor finns idag ingen kunskap om bestånden av vare sig flodpärlmussla eller öring. Som tillägg planeras därför undersökningar i form av elfiske på respektive åtgärdssträcka både före och efter åtgärd.

Hälften av Hällsjöälvens vattendragssträcka utgörs av lugna partier där inga åtgärder är föreslagna förutom utrivning av bäverdämmen.

Planerade åtgärder och aktiviteter

Vi avser genomföra:

- Komplet inventering av flodpärlmussla i hela älven
- Maskinell och manuell biotopvård på en sträcka av ca 1 km. Åtgärderna innebär bland annat återföring av tidigare uppensat block- och stenmaterial till vattendraget samt anläggning av lekbottnar och uppväxtmiljöer för årsungar av öring
- Tillförsel av död ved
- Uppluckring av stenpäls
- Förstärka/återskapa strukturer och variation av strandkanter och huvudfåra samt skapa djupare områden/höljor
- Strandnära uppluckring av stenpäls för att bland annat skapa kräftbiotoper
- Populationsförstärkande åtgärder av flodpärlmussla.

Planerad uppföljning

Åtgärderna kommer följas upp genom elfisken samt inventeringar av flodpärlmussla. Dokumentation kommer utföras med både foton och drönare.

I samverkan med

Projektet sker i samverkan med Arvika kommun, Sölje FVOF samt By- och Borgviksälvens vattenråd.

Kontaktuppgifter till Länsstyrelsen

Kontakta oss via e-post varmland@lansstyrelsen.se, postadress Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad, eller ring vår växel 010-224 70 00.

Vår webbadress är lansstyrelsen.se/varmland.